[2024] 4 ਐਸ ਸੀ ਆਰ: 2024 ਆਈ. ਐਨ. ਐੱਸ ਸੀ 296

ਮਹਾਕਾਲੀ ਸੁਜਾਤਾ

ਬਨਾਮ

ਬ੍ਰਾਂਚ ਮੈਨੇਜਰ, ਫਿਊਚਰ ਜਨਰਲ ਇੰਡੀਆ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ

ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ

(2024 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 3821)

10 ਅਪ੍ਰੈਲ 2024

[ਬੀ.ਵੀ ਨਾਗਰਤਨਾ * ਅਤੇ ਆਗਸਟੀਨ ਜਾਰਜ ਮਸੀਹ, ਜੇ. ਜੇ.]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਧੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਨੋਟ

ਬੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1938-ਧਾਰਾ 45,2014 ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ – ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872-ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ-ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ-ਪਿਛਲੀ ਪਾਲਸੀਆਂ ਸੰਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ - ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ-ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ-ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ-ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ-ਸ਼ੁੱਧਤਾਃ

*ਲੇਖਕ

ਆਯੋਜਿਤ: ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ' ਤੇ ਦਬਾਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਮਨ ਬਾਰੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ - ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। – ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ - ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ 15 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ - ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ - ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪਹੁੰਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ", ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਦਰਾਂ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ-ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਸਿਰਫ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ - ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ-ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਅਧੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ - ਇਸ ਲਈ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ - ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੇ ਸੀ-ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 16,17,48,49,50]

ਸਿਧਾਂਤ/ਸਿਧਾਂਤ-ਬੀਮਾ-ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵ

ਆਯੋਜਿਤਃ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਸਾਰੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ, ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਤਿਅੰਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। [ਪੈਰਾ 22]

ਬੀਮਾ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਪਾਲਿਸੀਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2002 – ਇੱਕ ਤੱਥ, ਭਾਵੇਂ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ - ਪ੍ਰਸਤਾਵਃ

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਕੀ ਕੋਈ ਤੱਥ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ - ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਪਦਾਰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ - ਇਸ ਲਈ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹਨਃ (ੳ) ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਉਹ ਤੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਕੋਈ ਆਮ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਮਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਤਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ-ਇਸ ਨੂੰ "ਸਰੀਰਕ ਖਤਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; (ਅ) ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਉਹ ਤੱਥ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਅਨੁਮਾਨ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਿਲਕੁਲ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਮ ਦਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ' ਤੇ "ਨੈਤਿਕ ਖਤਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; (ੲ) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 26]

ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872-ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ - ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮਃ

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਹਾਲਾਂਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ-ਫਿਰ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ - ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ' ਤੇ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦ ਹਨ - ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਪਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, ਬੋਝ ਹੈ|

ਦੂਜਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। – ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਅਤੇ 102, ਭਾਵ ., ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚਃ (i) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਧਾਰਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; (ii) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ' ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 106) - ਕੁੱਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ (ਧਾਰਾ 103 ਅਤੇ 105)। [ਪੈਰਾ 41,42]

ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872-ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਪਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ - ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ-ਉਦਾਹਰਣ ਵਜੋਂ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਲਈ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ' ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਭਾਏ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ' ਤੇ ਪਏ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇ। [ਪੈਰਾ 43]
ਸਬੂਤ-ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ-ਬੀਮਾ ਸਮਝੌਤੇ-ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾਃ

ਆਯੋਜਿਤਃ ਬੀਮਾ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕੱਲੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ। [ਪੈਰਾ 45]

ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਵਾਕਾਂਸ਼-ਪ੍ਰੋਫਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਉਲਟਃ

ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆਃ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ, (2016) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 49 ਵਿੱਚ, ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (5 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਲੀਅਮ. 60, ਪੈਰਾ 105) ਕੰਟਰਾਪ੍ਰਫੇਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ 'ਤੇ-ਜਿੱਥੇ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਕੰਟਰਪ੍ਰਫੇਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ-ਜਿੱਥੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਲਿਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ

.

ਹੱਲ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। [ਪੈਰਾ 40]

ਕੇਸ ਲਾਅ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [2021] 11 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 1138: (2022) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 582-'ਤੇ ਨਿਰਭਰ.

ਰਿਲਾਇੰਸ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰੇਖਾਬੇਨ ਨਰੇਸ਼ਭਾਈ ਰਾਠੌੜ [2019] 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 733: (2019) 6 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 175; ਮਿਥੂਲਾਲ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ (1962) ਸਪੋਟ. 2 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 571: ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1962 ਐੱਸ. ਸੀ. 814; ਵੈਂਕਟਚਾਲਾ ਗੌਂਡਰ ਬਨਾਮ ਅਰੁਲਮਿਗੂ ਵਿਸ਼ਵੇਸਰਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਵੀ. ਪੀ. ਮੰਦਰ [2003] ਸਪੋਟ. 4 ਐੱਸਸੀਆਰ 450: (2003) 8 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 752; ਸ਼ੋਬਿਕਾ ਅਟਾਇਰ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ [2006] ਸਪੋਟ. 6 ਐਸ. ਸੀ. ਆਰ. 266: (2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 35-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਹਾਰਾ ਇੰਡੀਆ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਇਨੀ ਰਾਮਾਂਜੇਯੁਲੁ 2014 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. ਔਨਲਾਈਨ ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ 525: (2014) 3 ਸੀ.ਪੀ.ਜੇ 582-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
ਕਾਰਟਰ ਬਨਾਮ ਬੋਹਮ (1766) 3 ਬਰ 1905; ਰੇਨੋਲਡਜ਼ ਬਨਾਮ ਫੀਨਿਕਸ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ (1978) 2 ਲੋਇਡ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ 440-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ.

ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ
ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਮੈਕਗਿਲੀਵਰੇ, (12 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਸਵੀਟ ਐਂਡ ਮੈਕਸਵੈੱਲ, ਲੰਡਨ, 2012 ਪੰਨਾ 477 ਉੱਤੇ) ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਚੌਥਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੈਰਾ 375, ਵਾਲੀਅਮ. 25: ਬੀਮਾ; ਸਰਕਾਰ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, 20ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਵਾਲੀਅਮ-2, ਲੇਕਸਿਸਨੇਕਸਿਸ-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਸੂਚੀ
ਬੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1938; ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872; ਬੀਮਾ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਪਾਲਿਸੀਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2002.

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ ਬੀਮਾ;
ਸਬੂਤ; ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ; ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ; ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ; ਪਿਛਲੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ; ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ; ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ; ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ; ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ; ਉਬਰਰਿਮੇ ਫਿਦੇਈ; ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵ; ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥ; ਖਪਤਕਾਰ ਮੰਚ; ਕੰਟਰਰਾ ਪ੍ਰੋਫਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ; ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ।

ਤੋਂ ਮਾਮਲਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾਃ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 2024 ਦਾ 3821
ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 22.07.2019 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ। 2019 ਦੀ 1268

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀਆਂ
ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਨੁਮੋਲੂ, ਸੰਨੀ ਕੁਮਾਰ, ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।
ਪ੍ਰਵੀਨ ਮਹਾਜਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਦਵਿਤੀਆ, ਨਿਸ਼ਾਂਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਰਾਕੇਸ਼ ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ, ਵਕੀਲ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼
ਫ਼ੈਸਲਾ

ਬੀ. ਵੀ. ਨਾਗਰਤਨਾ, ਜੇ.

1. ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰੀਵੇਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਲੂ ਦੀ ਧੀ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਰਹੂਮ ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਾਮਜ਼ਦ ਵੀ ਹੈ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ 2019 ਦੀ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1268 ਵਿੱਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ "ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ" ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 22.07.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।
2. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ-ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਅਤੇ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
3. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੰਖੇਪ ਤੱਥ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

3.1. ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਜੋਂ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

3.2. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰੀਵੇਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਲੂ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਦੋ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ-ਇੱਕ 05.05.2009 ਨੂੰ 4,50,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਅਤੇ ਦੂਜੀ 22.03.2010 ਨੂੰ 4,80,000 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ। ਉਕਤ ਦੋ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦੁਰਘਟਨਾ ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦਾ ਦੁੱਗਣਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ,

ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ, ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਸਵਰਗੀ ਸ਼੍ਰੀ ਸਿਰੀਵੇਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰਲੂ ਦੀ ਧੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮਦਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

3.3. 28.02.2011 ਨੂੰ, ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਨੇ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਇੱਕ ਰੇਲ ਹਾਦਸੇ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਗੁਆ ਦਿੱਤੀ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਾਰਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਮੌਤ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਮੌਤ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਲੇਮ ਫਾਰਮ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਿਤੀ 31.12.2011 ਦੇ ਪੱਤਰ ਦੁਆਰਾ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.4. ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂਚ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਇਹ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਅਰਜ਼ੀ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਕਾਫ਼ੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਗਲਤ ਸਨ, ਜਿੰਨੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਡਰਰਾਈਟਿੰਗ ਫੈਸਲਾ ਭੌਤਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦਾ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਪਨੀ ਬੀਮਾ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ' ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

3.5. ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ 2014 ਦੀ ਸੀ. ਸੀ. ਨੰਬਰ 8 ਵਾਲੀ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰਾਹੀਂ ਸਬੰਧਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਵਿਜੈਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 27.08.2014 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ।

ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪਾਈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਅਧੀਨ 7,50,000/- + 9,60,000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੀਮਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ' ਤੇ 31.12.2011 ਤੋਂ 6% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ, ਭਾਵ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੱਕ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ 2000/- ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਅਦਾ ਕਰਨ।

3.6. ਪੀੜ੍ਹਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ/ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਵਿਜੈਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਅੱਗੇ 2015 ਦੀ ਐਫ. ਏ. ਨੰਬਰ. 94 ਵਾਲੀ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੁਆਰਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਮਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਮੂਲ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਮੰਨਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਨੀਤੀਆਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਮੌਜੂਦ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੇ ਕੁਝ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਵਿਗਾੜਨਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਇਸ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿਤੀ 11.12.2018 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

3.7. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ 2019 ਦੀ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1268 ਰਾਹੀਂ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 2015 ਦੇ ਐਫਏ ਨੰਬਰ 94 ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ। ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਾਇਰ ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਲਿਖਤੀ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰੇਖਾਬੇਨ ਨਰੇਸ਼ਭਾਈ ਰਾਠੌੜ, (2019) 6 ਐਸਸੀਸੀ 175, ("ਰੇਖਾਬੇਨ") ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਕਾਰਨ ਡਿਜੀਟਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

4. ਇਸ ਲਈ, ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

5. ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਸ੍ਰੀ ਵੈਂਕਟੇਸ਼ਵਰ ਰਾਓ ਅਨੁਮੋਲੂ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸ੍ਰੀ ਪ੍ਰਵੀਨ ਮਹਾਜਨ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਲਈ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਵਾਦ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ' ਤੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਮੱਗਰੀ ਨਾਲ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਗਈ ਸੀ।

6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲੈਂਦੇ ਸਮੇਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਵੀ ਪਿਛਲੀ ਪਾਲਿਸੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦਾ ਕੋਈ ਭੌਤਿਕ ਦਮਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

7. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

8. ਕਾਂਟਰਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਗੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ 71,27,702/- ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੋਖਮ ਕਵਰ ਬਾਰੇ ਜਾਣੂ ਹੁੰਦਾ |

ਵਿਸ਼ਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋਖਮ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

9. ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ "ਉਬੇਰਰਿਮੇ ਫਿਦੇਈ" ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ, ਅਰਥਾਤ, ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ। ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇੱਕ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਧੀਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਸੱਚਾ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਭਰਨ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਪੂਰਾ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਬਦਨੀਤੀ ਵਾਲੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਅਯੋਗ, ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਰੱਦ, ਅਯੋਗ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ।

10. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰੇਖਾਬੇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

11. ਸਬੰਧਤ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜੋ ਨੁਕਤਾ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਸੀ।

12. ਉਪਰੋਕਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ, ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ, ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਉਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਥਿਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੋਵੇਗਾ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣਾ ਹੈ।

13. ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1938 ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ 45 ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੈ, ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਿਆਦ ਦੀ ਮਿਆਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਲ ਕਰਨ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਸੰਬੰਧਤ ਹਿੱਸਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਪਦਾਰਥਕ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

"45. ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਹ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਰੈਫਰੀ, ਜਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸੀ, ਜਦ ਤੱਕ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ' ਤੇ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਇਹ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਦੱਬਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਃ

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਉਮਰ ਦਾ ਸਬੂਤ ਮੰਗਣ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕੇਗਾ ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਅਤੇ ਜਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਬੀਮਿਤ ਜੀਵਨ ਦੀ ਉਮਰ ਗਲਤ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ।

14. ਮਿਥੂਲਾਲ ਨਾਇਕ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਨਿਗਮ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1962 ਐਸ. ਸੀ. 814 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਸੰਚਾਲਨ ਹਿੱਸੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਝਾਇਆਃ

"7..... ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 45 ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਭਾਵੀ (ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ, ਜਿਸ ਮਿਤੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਜਾਂ ਰੈਫਰੀ, ਜਾਂ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ, ਜਾਂ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਵੱਲ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ, ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸੀ; ਧਾਰਾ ਦਾ ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ ਜੋ ਇੱਕ ਉਪਬੰਧ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਜੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਕਿਸੇ ਪਦਾਰਥਕ ਮਾਮਲੇ ਜਾਂ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਪਾਲਿਸੀਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਇਹ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਵੇਲੇ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਇਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਸਾਰਥਕ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਅਜਿਹੇ ਗਲਤ ਜਾਂ ਝੂਠੇ ਬਿਆਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪਾਲਿਸੀ' ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

15. ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਰੇਖਾਬੇਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

"14. ਧਾਰਾ 45 ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ' ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ (i) ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ; ਜਾਂ (ii) ਕਿਸੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਰੈਫਰੀ ਜਾਂ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦੋਸਤ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ; ਜਾਂ (iii) ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਉਹ ਸ਼ਰਤਾਂ ਇਹ ਹਨਃ (ਏ) ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥਕ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੀ; ਜਾਂ (ਬੀ) ਬਿਆਨ ਵਿੱਚ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਤੱਥ ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਦਾਰਥਕ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ (i) ਉਹ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ; ਅਤੇ (ii) ਪਾਲਿਸੀਧਾਰਕ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਸਮੇਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਬਿਆਨ ਝੂਠੇ ਜਾਂ ਦੱਬੇ ਹੋਏ ਤੱਥ ਸਨ ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਦਾਰਥਕ ਸਨ। ਧਾਰਾ 45 ਦਾ ਸੰਚਤ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਉਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਬਾਅਦ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪਦਾਰਥਕ ਮਾਮਲੇ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਦੀ ਅਸ਼ੁੱਧਤਾ ਜਾਂ ਝੂਠ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦਾ ਬੋਝ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਜਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਵੀ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਗਲਤ ਜਾਂ ਝੂਠੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਦੀ ਝੂਠ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਸੀ ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸਨ।

(ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਜ਼ੋਰ)

16. ਕਿਉਂਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਬੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਵਿੱਚ 2014 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਪਾਲਿਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦੋ ਸਾਲ ਦੀ ਪੂਰਵ-ਸੋਧ ਮਿਆਦ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਭਾਸ਼ਾ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 45 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ' ਤੇ ਦਬਾਅ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦੱਬੇ ਗਏ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦਮਨ ਬਾਰੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

17. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਗਲਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਕਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ। ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪਹਿਲੂ ਨਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

18. ਵਿਵਾਦ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝ ਲਈ, ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਉਬੇਰਰਿਮੇ ਫਿਦੇਈ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਪੂਰੇ ਖੁਲਾਸੇ ਦੇ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਜੋਖਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨ ਬੀਮਾ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਹਾਵਤ ਉਬੇਰਰਿਮੇ ਫਿਦੇਈ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵੀ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਰਜ਼ੀ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਆਪਣੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫਰਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ ਬਨਾਮ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (2022) 4 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 582, ("ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ") ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਬੇਰਰਿਮੇ ਫਿਦੇਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ' ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

19. ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਮੈਕਗਿਲੀਵਰੇ, (12ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਸਵੀਟ ਐਂਡ ਮੈਕਸਵੈੱਲ, ਲੰਡਨ, ਪੰਨਾ 477 ਉੱਤੇ) ਨੇ ਇੱਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈਃ

"... ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਾ ਤਾਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ

ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹ ਦਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

20. ਕਾਰਟਰ ਬਨਾਮ ਬੋਹਮ, (1766) 3 ਬਰ 1905 ਵਿੱਚ ਲਾਰਡ ਮੈਨਸਫੀਲਡ ਨੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਹੈਃ

"ਬੀਮਾ ਸੱਟੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੈ।

ਉਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੰਕਟਕਾਲੀਨ ਮੌਕਾ ਗਿਣਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਅੰਡਰ-ਰਾਈਟਰ ਆਪਣੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਉੱਤੇ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ, ਅੰਡਰਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ...

ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿਣਾ ਇੱਕ ਧੋਖਾਧੜੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨੀਤੀ ਰੱਦ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਦਮਨ ਗਲਤੀ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਧੋਖਾਧੜੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦੇ; ਫਿਰ ਵੀ ਅੰਡਰ-ਰਾਈਟਰ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਰੱਦ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਅਤੇ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਤੋਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਅੰਡਰ-ਰਾਈਟਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਖ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇ ਉਹ ਲੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ;
... ਚੰਗਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਹ ਨਿੱਜੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਕਾ ਕੇ, ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਤੱਥ ਦੀ ਅਗਿਆਨਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਤੋਂ ਸੌਦੇਬਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਧਾਂਤ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਜੋ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਉਹ "ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥ" ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੋਖਮ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਹੱਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਸਰਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਜਿਸਦਾ ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇੱਕ "ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ" ਹੋਵੇਗਾ।

21. ਬੀਮਾ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਅਥਾਰਟੀ (ਪਾਲਿਸੀਧਾਰਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 2002 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ "ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਧਾਰਾ 2 (ਡੀ) ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ "ਸਮੱਗਰੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਕੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਸਾਨ ਸੰਦਰਭ ਲਈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਅਧੀਨ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ "ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਹੈਃ

"2. ਪਰਿਭਾਸ਼ਾਵਾਂ. ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

x x x

(ਡੀ) "ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਬੀਮਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਫਾਰਮ, ਜੋਖਮ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਦੀ ਸਾਰੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਜੋਖਮ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਕਵਰ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ, ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨਃ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ "ਸਮੱਗਰੀ" ਦਾ ਅਰਥ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਅੰਡਰਰਾਈਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ, ਜ਼ਰੂਰੀ ਅਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ "ਸਮੱਗਰੀ" ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ "ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ", "ਜ਼ਰੂਰੀ" ਅਤੇ "ਸੰਬੰਧਤ" ਜਾਣਕਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋਖਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ।

22. ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਜਾਂ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਏਜੰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਤਿਅੰਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਰਥਪੂਰਨ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ। ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹ ਅੰਦਰੂਨੀ ਫਰਜ਼ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨੀ ਫਰਜ਼ ਸੀ ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਵਿੱਚ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਡਿਊਟੀ ਵਧਾਉਣ ਜਾਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ।

23. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਕਰਤੱਵ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸਾਰੀ ਸੰਬੰਧਤ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਅਧਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ

ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦਮਨ ਜਾਂ ਝੂਠ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ।

24. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਜੋ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰੇਗਾ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ, ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਹੈ। ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਹਾਲਾਤ ਸੂਝਵਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨਗੇ ਨਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰੇਨੋਲਡਜ਼ ਬਨਾਮ ਫੀਨਿਕਸ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (1978) 2 ਲੋਇਡਜ਼ ਰਿਪ 440. ਇਸ ਲਈ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜਾਂਚ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

25. ਮੁੱਢਲੀ ਜਾਂਚ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦਾ ਮਨ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਜੋਖਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਤੱਥ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੁਆਰਾ ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਤੱਥ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਦਾ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਇਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬੀਮੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ' ਤੇ ਦੇਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੇ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦਾ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲ ਬੀਮਾਕਰਤਾ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪਵੇਗਾ।

26. ਕੀ ਕੋਈ ਤੱਥ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਜੋਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਪਦਾਰਥਕ ਹੋਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਵੇ। ਇਸ ਲਈ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪੈਰੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਥਾਪਤ ਹਨਃ

(ਓ) ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਇੱਕ ਆਮ ਜੋਖਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੀਮੇ ਦੇ ਖਤਰੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਣ ਲਈ ਅਸਧਾਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ "ਸਰੀਰਕ ਖ਼ਤਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਅ) ਕੋਈ ਵੀ ਤੱਥ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਲੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਵਰਗ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਜਿਸਦਾ ਬੀਮਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਿਲਕੁਲ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇੱਕ ਆਮ ਦਰ ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ "ਨੈਤਿਕ ਖ਼ਤਰਾ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਤੱਥ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ।

27. ਜੇ ਕੋਈ ਤੱਥ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਪਦਾਰਥਕ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਪਦਾਰਥਕਤਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਸਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਉਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

28. ਸਾਰੇ ਸੰਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹੋਏ ਹਨ ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਨਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਉਦੋਂ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

29. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹਨ। ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਬੀਮਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਅਸਲ ਗਿਆਨ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਤੱਕ ਵੀ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜੋ, ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਆਮ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵਾਜਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੌਤਿਕ ਸਮੇਂ' ਤੇ ਜਾਣਨ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਫਰਜ਼ ਦਾ ਦੂਜਾ ਪਹਿਲੂ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਾਰੇ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

30. ਬੀਮਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਦੇਖੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈਃ

(ਏ) ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਉੱਤਰ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਵੱਲ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਅਯੋਗ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਇਹ ਨਿਯਮ ਵੇਖੇ ਜਾਣ, ਪਦਾਰਥ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧਤਾ

ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਮਾਮੂਲੀ ਅਤੇ ਅਸਪਸ਼ਟ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗਲਤ ਬਿਆਨ ਜਾਂ ਗਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਬੀ) ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗਲਤੀ ਇੰਨੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁੰਮਰਾਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ 'ਨਹੀਂ' ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ 'ਹਾਂ' ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਕਲਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸਲਿੱਪ ਸੀ; ਜਵਾਬ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਚਾਈ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ।

(ਸੀ) ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਜੋ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਹੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਫੈਲਦਾ ਹੈ, ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਇਹ ਉਸ ਕਾਰਨ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਹੈ ਜੋ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਲਈ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਸਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਉੱਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਜਵਾਬ ਗਲਤ ਹੈ ਜੇਕਰ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(ਡੀ) ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਉੱਤਰ ਲਈ ਜਗ੍ਹਾ ਖਾਲੀ ਛੱਡੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉੱਤਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉੱਥੇ ਵਾਜਬ ਅਨੁਮਾਨ ਇਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰ ਵਜੋਂ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਦਾਖਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਗੁੰਮਰਾਹ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਾਜਬ ਅਨੁਮਾਨ ਗਲਤ ਹੈ। ਫਿਰ ਇਹ ਨਿਰਮਾਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਗੈਰ-ਖੁਲਾਸਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੇ ਕੋਈ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਕੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਈ) ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਧੂਰਾ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੈ, ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਜੋਂ ਜਾਂਚ ਅਧੀਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਜੇ ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਸਿਰਲੇਖ (4) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਖਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(ਐੱਫ) ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੂੰ ਦੋ ਜਾਂ ਦੋ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਇੱਕ ਸੰਯੁਕਤ ਉੱਤਰ ਦੇਣਾ ਸੁਵਿਧਾਜਨਕ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਬਿੰਦੂਆਂ' ਤੇ ਲੋੜੀਦੀ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਜੀ) ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਜਵਾਬ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲਿਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸਹੀ ਅਤੇ ਇਮਾਨਦਾਰ ਹੋਵੇ, ਨੂੰ ਸਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਕੋਈ ਵੀ ਘਟਨਾ ਜਾਂ ਹਾਲਾਤ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ।

[ਸਰੋਤਃ ਹੈਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ, ਚੌਥਾ ਐਡੀਸ਼ਨ, ਪੈਰਾ 375, ਵਾਲੀਅਮ 25: ਬੀਮਾ]

31. ਕਈ ਵਾਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਦਾ ਮਿਆਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬਿਆਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰੱਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਕੁੱਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲੈਣ ਲਈ, ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਲਿਸੀ ਵਿੱਚ ਅੰਡਰਲਾਈਂਗ ਜੋਖਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ, ਜੋ ਆਮ ਜੋਖਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹਨ।

32. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਤੋਂ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੇ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਸਪਰ ਕਰਤੱਵ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇੱਕ ਸੂਚਿਤ ਫੈਸਲਾ ਲੈ ਸਕਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਬੀਮਾ ਦਾ ਇੱਕ ਨਿਰਪੱਖ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਮੌਜੂਦ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਿਸ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੋਖਮ ਅਤੇ ਉਸ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਲੈਣ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਅਸਰ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਹਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੂੰ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਦੀ ਭੌਤਿਕਤਾ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਨਿਯਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

33. ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੇਖਾਬੇਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥ ਇਹ ਸਨ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ 10.07.2009 ਨੂੰ ਮੈਕਸ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਤੋਂ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ, 16.09.2009 ਨੂੰ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਲਈ ਰਿਲਾਇੰਸ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਦੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਮਿਆਦੀ ਯੋਜਨਾ ਪਾਲਿਸੀ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਸੀ ਜਾਂ ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਵਰ, ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਕਵਰ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਲਾਭ ਕਵਰ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ

ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਜਵਾਬ "ਐੱਨਏ" ਜਾਂ "ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ" ਜਵਾਬ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ 22.09.2009 ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਪਤੀ/ਪਤਨੀ ਦੀ 08.02.2010 ਨੂੰ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। 10 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਹ ਜਾਣਨ 'ਤੇ ਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦਾ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਿੱਜੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਲੇਮ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕਲੇਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੂਜੀ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਭੁੱਲ ਸੀ। ਇਨਕਾਰ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ, ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਇੱਕ ਖਪਤਕਾਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੀ ਪਾਲਿਸੀ ਰੱਖੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਹਾਰਾ ਇੰਡੀਆ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਰਾਇਨੀ ਰਾਮਾਂਜੇਯੁਲੂ, 2014 ਐਸਸੀਸੀ ਔਨਲਾਈਨ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ 525: (2014) 3 ਸੀਪੀਜੇ 582 (ਸਹਾਰਾ ਇੰਡੀਆ) ਵਿੱਚ ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਰਾਜ ਖਪਤਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਨਿਵਾਰਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਬੀਮਾ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭੁੱਲ ਇੱਕ ਸੂਝਵਾਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਹਾਰਾ ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

34. ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੇ ਗਏ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਕਵਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮਿਲੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਮਨ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਭੌਤਿਕ ਦਮਨ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬੀਮਾ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ:

"32. ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਿਛਲੀਆਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਮੁਕੰਮਲ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ| ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪਦਾਰਥ ਜਾਂ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂ ਲੁਕਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

ਬੀਮਾ ਅਜਿਹਾ ਫੈਸਲਾ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਾਰੇ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਕਵਰ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਜੋਖਮ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ। ਜੋਖਮ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇੰਨੇ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਕਿਉਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ। ਅਜਿਹਾ ਤੱਥ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਂਚ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ।

33. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਅਤੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਜੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਗਈ ਹੈ ਉਹ ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਤੱਥਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਮੱਗਰੀ ਸੀ ਕਿ ਜੋਖਮ ਲੈਣਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਇੱਕ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਗਲਤ ਜਾਂ ਗਲਤ ਸੀ ਜਾਂ ਜੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੀਮੀਅਮ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਮੈਕਗਿਲੀਵਰੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈਃ

"... ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਐਲਾਨ ਵਿੱਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਤ ਉਹ ਵਾਕਾਂਸ਼ ਹੈ ਜੋ ਘੋਸ਼ਣਾ ਨੂੰ" ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਅਧਾਰ "ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਦਿਖਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਵਾਰੰਟੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਾਲਿਸੀ 'ਤੇ ਦੇਣਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕੇ।

34. ਅਸੀਂ ਇਸ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਉਸ ਫਾਰਮ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਅਣਜਾਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਸੌਂਪਣ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦਸਤਖਤ ਜੋੜਨ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਅਤੇ

ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਟੇਟਮੈਂਟਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਦਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ 11 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

35. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਾ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਗਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਿਛਲੀ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਇੱਕ "ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ" ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਬੀਮਾ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1938 ਦੀ ਧਾਰਾ 45 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਇਸ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

36. ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਮਿਤੀ 31.12.2011 ਦੇ ਪੱਤਰ ਤੋਂ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਜਵਾਬ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਲਈ ਗਈ ਪਾਲਿਸੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪੰਦਰਾਂ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈਃ

ਕ੍ਰਮ ਸੰਖਿਆ	ਬੀਮਾਕਰਤਾ	ਨੀਤੀ ਨੰ.	ਮੁੱਦਾ ਮਿਤੀ	ਆਰ.ਸੀ.ਡੀ	ਜੋੜ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ	ਦੀ ਮਿਤੀ ਜਨਮ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ
1.	ਕੋਟਕ	1839610	11.01.2010	11.01.2010	5,00,000/-	14.7.1960
2.	ਭਾਰਤੀ ਐਕਸਾ ਲਾਈਫ	5003353827	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	28.3.2009	7,50,000/-	12.9.1960
3.	ਅਵੀਵਾ	ਏਐੱਸਪੀ2610613	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	09.6.2009	10,00,000/-	12.7.1960
4.	ਰਿਲਾਇੰਸ ਲਾਈਫ ਬੀਮਾ	13231705	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	17.12.2008	2,00,000/-	6.7.1959
5.	ਰਿਲਾਇੰਸ ਲਾਈਫ ਬੀਮਾ	13741094	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	11.2.2009	5,00,000/-	14.7.1960
6.	ਐੱਚ.ਡੀ.ਐੱਫ.ਸੀ ਮਿਆਰੀ ਜੀਵਨ	13061074	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	29.8.2009	4,80,000/-	ਐਨ.ਏ
7.	ਐੱਚ.ਡੀ.ਐੱਫ.ਸੀ ਮਿਆਰੀ ਜੀਵਨ	12695703	ਪਤਾ ਨਹੀਂ	21.3.2009	4,80,000/-	ਐਨ.ਏ

8.	ਮੈਕਸ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਾਈਫ	809471329	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	27.1.2009	5,75,289/-	14.7.1960
9.	ਮੈਕਸ ਨਿਊਯਾਰਕ ਲਾਈਫ	388825572	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	30.9.2009	4,24,711/-	14.7.1960
10.	ਬਿਰਲਾ	2489174	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	28.1.2009	1,33,461/-	. 14.7.1960
11.	ਬਿਰਲਾ	2490595	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	28.1.2009	2,60,241/-	14.7.1960
12.	ਬਿਰਲਾ	3121574	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	3.8.2009	5,00,000/-	14.7.1960
13.	ਬਿਰਲਾ	3956699	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	17.3.2010	3,24,000/-	14.7.1960
14.	ਆਈ.ਡੀ.ਬੀ.ਆਈ	ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	20.4.2010	5,00,000/-	14.7.1960
15.	ਆਈ.ਡੀ.ਬੀ.ਆਈ	ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ	ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।	28.04.....	5,00,000/-	14.7.1960
				ਕੁੱਲ	71,27,702/-	
ਕੁੱਲਃ ਸੱਤਰ-ਇੱਕ ਲੱਖ ਵੀਹ-ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਸੱਤ ਸੌ ਅਤੇ ਦੋ ਸਿਰਫ						

37. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦੇਖਣ ਨਾਲ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਲਾਨੀ ਗਈ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਇੱਕ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ। ਟੇਬਲ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗ ਸਕਿਆ ਕਿ ਇਹ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਨਹੀਂ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਰਾਹੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਸੀ।

38. ਰੇਖਾਬੇਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਿਆਂ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸਹਾਰਾ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਰੇਖਾਬੇਨ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਗਲਤ ਹੈਃ

i) ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਕੱਢੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਨਾਮ ਉੱਤੇ ਇਹ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਵਿੱਚ ਐਲਾਨੀਆਂ ਗਈਆਂ ਜਨਮ ਤਰੀਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਉੱਤੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕਿਸ ਦੀਆਂ ਜਨਮ ਤਰੀਕਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ii) ਦੂਜਾ, ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਧੇਰੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਪਰੋਕਤ ਨੀਤੀ ਦੀਆਂ ਕਾਪੀਆਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਜਾਂ

ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਕਤ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਜੋ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਚਿਤ ਸਬੂਤ ਦੇ ਕੇ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ਼ ਅੱਧੇ-ਅਧੂਰੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਸਿਰਫ਼ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਸਮਰਥਿਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

iii) ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਵੀ ਗਲਤੀ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਸੰਸਕਰਣ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵੇ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ।

39. ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਘੋਸ਼ਣਾ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨਃ

"6.1 ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ। (ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ, ਵੱਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਜੀਵਨ ਦਾ ਬੀਮਾ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਦਿਓ)

6.2 ਚਾਹੇ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਰਾਈਡਰ ਜਾਂ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਐਂਡ ਡਿਸੇਬਿਲਿਟੀ ਬੈਨੀਫਿਟ ਰਾਈਡਰ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ/ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ/ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ/ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸੋਧੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੁੱਛਗਿੱਛ 6.1 ਦੇ ਪੜਨ 'ਤੇ, ਜੋ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਫਿਊਚਰ ਜਨਰਲੀ (ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੰਪਨੀ) ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ (ਹੋਰ) ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਸੀ। ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ, ਵੱਡੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਜੀਵਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਵੇਰਵੇ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.1 ਨੇ ਬੀਮਾ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ

ਭਵਿੱਖ ਜਨਰਲ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਦੀ ਨੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਤਨੀ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਜੀਵਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਬੀਮੇ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.1 ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਫਿਊਚਰ ਜਨਰਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨਾਲ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਦੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਪਤੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ, ਵੱਡਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਜੀਵਨ ਸੀ

ਜਦੋਂ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਇੱਕ ਘਰੇਲੂ ਔਰਤ ਜਾਂ ਨਾਬਾਲਗ ਬੱਚਾ ਸੀ। ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.2 ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕਵਰ ਜਾਂ ਗੰਭੀਰ ਬਿਮਾਰੀ ਰਾਈਡਰ ਜਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾ ਅਤੇ ਅਪੰਗਤਾ ਲਾਭ ਰਾਈਡਰ ਲਈ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ/ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ/ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ/ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਾਂ ਸੋਧੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.2 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਲਿਸੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ/ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ/ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ/ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਸੋਧੀਆਂ ਦਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜ ਸੁਰਜੀਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.2 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਨਾਂਹ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.2 ਨੂੰ ਜਵਾਬ "ਨਹੀਂ" ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਦਮਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

40. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.1 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ। ਪੁੱਛਗਿੱਛ 6.1 ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ' ਤੇ, ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਮੰਗੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ. ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪੁੱਛਗਿੱਛ 6.1 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਵਾਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੀ। ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਫਾਰਮ ਵਿੱਚ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਕੰਟਰ ਪ੍ਰੋਫਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਮਨਮੋਹਨ ਨੰਦਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀਃ

"45. ਕੰਟਰ ਪ੍ਰੋਫਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਦੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਉਤਪਤੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੋ ਵਿਕਲਪਿਕ

ਫਿਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਆਖਿਆ, ਜੋ ਵਿਆਖਿਆ ਉਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਵਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਨਿਰਮਾਣ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਯਮ ਅਕਸਰ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਰਮ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਫਾਰਮ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਠੇਕਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਜਿਹੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਸਖ਼ਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਸਟੈਂਡਰਡ ਫਾਰਮ ਕੰਟਰੈਕਟ ਵਿੱਚ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਵਾਦ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

46. ਕੁੱਝ ਫੈਸਲੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨਃ

46.1. ਜਨਰਲ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਚੰਦੁਮੁੱਲ ਜੈਨ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1966 ਐਸ. ਸੀ. 1644 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਬੀਮਾ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਉਲੰਘਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

46.2. ਡੀ. ਡੀ. ਏ. ਬਨਾਮ ਦੁਰਗਾ ਚੰਦ ਕੌਸ਼ਿਸ਼, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1973 ਐਸ. ਸੀ. 2609 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀਃ "ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨਤ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋ ਵਿਆਖਿਆਵਾਂ ਸੰਭਵ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਅਤੇ ਅਰਥ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵਿੱਚ ਅਨਿਸ਼ਚਿਤਤਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

46.3. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸੈਂਟਰਲ ਬੈਂਕ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਹਾਰਟਫੋਰਡ ਫਾਇਰ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1965 ਐਸ. ਸੀ. 1288 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀਃ

"11. ... ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰਾਪ੍ਰਫੇਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਾਲਿਸੀ ਇਕੱਲੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਇੱਕ ਮਿਆਰੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੀ, ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇ।

46.4. ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਮੁਹੰਮਦ ਕਾਮਗਡ਼੍ਹ ਸ਼ਾਹ ਬਨਾਮ ਜਗਦੀਸ਼ ਚੰਦਰ ਦਿਓ ਧਬਲ ਦੇਬ, ਏ. ਆਈ. ਆਰ. 1960 ਐਸ. ਸੀ. 953 ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਇਰਾਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਇੱਥੇ ਵੀ ਨਿਯਮ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਗ੍ਰਾਂਟਰ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

46.5. ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਇੰਡੀਆ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਓਰੀਐਂਟ ਟ੍ਰੇਜ਼ਰਜ਼ (ਪੀ) ਲਿਮਟਿਡ, (2016) 3 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 49 ਵਿੱਚ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਲਸਬਰੀ ਦੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ (5 ਵੀਂ ਐਡੀਸ਼ਨ) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਵਾਲੀਅਮ. 60, ਪੈਰਾ 105) ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇਃ

"37. ... ਪ੍ਰੋਫਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਦਾ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰੋ।ਜਿੱਥੇ ਨੀਤੀ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਕੰਟਰਫੇਰੈਂਟਮ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਕਰੇਗੀ। ਜਿੱਥੇ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਪਾਲਿਸੀ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਵੇਖਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ੁੱਧਤਾ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ, ਜੇ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਿਰਮਾਣ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਕੇ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਸਲਿੱਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਰਤੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ, ਜੇਕਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਕੋਈ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬੀਮਾਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅਨੁਕੂਲ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਬਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਨਿਯਮ, ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਬਦ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ; ਇਹ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਨਿਯਮ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਲਈ, ਜਿੱਥੇ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ ਇਸ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹਨ ਕਿ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੂਪ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਅਰਥ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਨਿਯਮ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

46.6. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸੁਸ਼ੀਲਾਬੇਨ ਇੰਦਰਾਵਦਨ ਗਾਂਧੀ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (2021) 7 ਐਸਸੀਸੀ 151 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਬੀਮਾ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਣਦਾਰੀ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਛੋਟ ਦੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ |

ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਗਰੰਟੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। (ਇੰਡੀਆ) ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਗਰਗ ਸੰਨਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ, (2014) 1 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 686, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆਃ

"39. 11... ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਲੇਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। "ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਬਿਨਾਂ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਹਨ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ, ਜੋ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਵੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਨਿਯਮ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਿ ਵਪਾਰਕ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਦੁਵੱਲੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਸੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਿਯਮ 'ਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6.1 ਅਤੇ 6.2 ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ. ਇਸ ਲਈ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਬੀਮਾਧਾਰਕ ਦੀ ਮੌਤ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਕੇ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਲਾਭ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

41. ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਪਹਿਲੂ' ਤੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਾਰਵਾਈ ਇੱਕ ਸੰਖੇਪ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਮੁਢਲੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਇਹ ਇਸ ਕਾਰਨ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ ਕਿ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜੋ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਸਬੂਤ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਅਵੇ ਦੀ ਜਾਇਜ਼ ਨਿੰਦਿਆ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਕੋਈ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਦੇਣਦਾਰੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਦੇਵੇ, ਜਿਸ' ਤੇ ਉਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੱਥ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਦੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਧਿਰ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਉਸ ਧਿਰ ਉੱਤੇ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ; ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਆਮ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਧੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿੱਚ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹਮੇਸ਼ਾ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਬੋਝ ਨਹੀਂ ਹਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਦੂਜੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਪਵੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਹੈ, ਆਪਣਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ। ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਉੱਤੇ ਬੋਝ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦਮ ਉੱਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਜਾਂ ਭੁੱਲ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਿਸੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਧਿਰ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

42. ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 102 ਇੱਕ ਟੈਸਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਿਸ ਉੱਤੇ ਪਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ, ਇਹ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਉੱਤੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਬੂਤ ਅਤੇ ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਪਵਾਦ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 101 ਅਤੇ 102, ਭਾਵ ., ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬੋਝ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚਃ (i) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਧਿਰ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਧਾਰਨਾ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ; (ii) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 106). ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (ਧਾਰਾ 103 ਅਤੇ 105).

43. ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਅਤੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ; ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੋ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਪਰ ਸਬੂਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਦਲਦੀ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਤਬਦੀਲੀ ਇੱਕ ਨਿਰੰਤਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਦਈ ਉੱਚ ਪੱਧਰੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਬਚਾਅ ਪੱਖ' ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਇਹ ਬਚਾਅ ਪੱਖ 'ਤੇ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਮੁਦਈ' ਤੇ ਪਏ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਦਈ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਸਕੇ। ਆਰ.ਵੀ.ਈ

ਵੈਂਕਟਾਚਲਾ ਗੌਂਡਰ ਬਨਾਮ ਅਰੁਲਮੀਗੂ ਵਿਸ਼ਵੇਸਰਾਸਵਾਮੀ ਅਤੇ ਵੀਪੀ ਟੈਂਪਲ, (2003) 8 ਐਸਸੀਸੀ 752.

44. ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਲਈ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇੱਕ ਦਾਅਵੇ ਵਿੱਚ, ਜਿੱਥੇ ਉਕਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਅੱਗ ਅਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਸਟਾਕ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਬੋਝ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਕੰਮ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਦੇ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਸ਼ੋਬਿਕਾ ਅਟਾਇਰ ਬਨਾਮ ਨਿਊ ਇੰਡੀਆ ਐਸ਼ੋਰੈਂਸ ਕੰਪਨੀ ਲਿਮਟਿਡ, (2006) 8 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ. 35.

45. ਐਵੀਡੈਂਸ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 103 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੱਥ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰੇ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਧਾਰਾ 101 ਵਿੱਚ ਆਮ ਨਿਯਮ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਕਤ ਅਧਿਨਿਯਮ ਦੀ ਧਾਰਾ 104 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੱਥ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਹੈ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਧਾਰਾ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ, ਉਸ' ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹਰੇਕ ਧਿਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਬੂਤ ਦਾ ਬੋਝ ਚੁੱਕੇ, ਜੋ ਉਸ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਬੀਮਾ ਕੰਟਰੈਕਟ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਬੋਝ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਭੌਤਿਕ ਤੱਥ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਖੁਲਾਸਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਧੋਖਾਧੜੀ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮੁਆਵਜ਼ੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀ ਦੇਣਦਾਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਕੱਲੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

46. ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਭਾਰ ਉਸ ਉੱਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਸਿਰਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਜਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਧਿਰਾਂ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਧਿਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। (ਸਰੋਤਃ ਸਰਕਾਰ, ਸਬੂਤ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ, 20ਵਾਂ ਸੰਸਕਰਣ, ਖੰਡ-2, ਲੇਕਸਿਸਨੇਕਸਿਸ)

47. ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਬਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਜੀਵਨ ਬੀਮਾ ਪਾਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਦਬਾਉਣ ਦੇ ਤੱਥ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਆਪਣੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

48. ਜਵਾਬਦੇਹ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਨੇ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕ-ਜੀਵਨ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਇੱਕ ਅਨੁਮਾਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਇਨਕਾਰ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਬੀਮਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ 15 ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਰਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਕਮ ਰੁ.71,27,702/- ਸੀ। ਉੱਪਰ ਉਹੀ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਨੀਤੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼, ਜਾਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਦਲੀਲਾਂ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਸਟੇਟ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਬੱਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਮਾਕਰਤਾ, ਭਾਵ ., ਕੋਟਕ ਲਾਈਫ ਇੰਸ਼ੋਰੈਂਸ ਨਾਲ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ ਦੇ ਪਾਲਿਸੀ ਪੇਪਰਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਕਤ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨਾ ਤਾਂ ਅਸਲੀ ਸਨ, ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਸਨ, ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ।

49. ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਦੁਬਾਰਾ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰਣੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪਾਲਿਸੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਈ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ। ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਐੱਨ. ਸੀ. ਡੀ. ਆਰ. ਸੀ. ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਈ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਤੱਥ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲਈਆਂ ਸਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

50. ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਉਪਰੋਕਤ ਪਹੁੰਚ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਬੂਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਜੋ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ", ਜਿਸਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇੱਥੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਬੀਮਾਕਰਤਾ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੰਦਰਾਂ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਲੈ ਲਈਆਂ ਸਨ, ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਸੀ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ|

ਅਪੀਲਕਰਤਾ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਜੋ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਹਨ, ਉਸ ਦੋਸ਼ ਦਾਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੁਆਰਾ ਰੱਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਇੱਕ ਸੂਚੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਵਿੱਚ ਪਾਲਿਸੀ ਨੰਬਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਗੁੰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਮ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰਣੀ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਮ੍ਰਿਤਕ ਪਾਲਿਸੀ ਧਾਰਕ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਬੀਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਜਨਮ ਮਿਤੀ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਾਰਣੀ ਅਧੂਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਉਕਤ ਸਾਰਣੀ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਉੱਤੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਮੁੱਦੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਕਤ ਕਥਨ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਰੁਖ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਸਬੂਤ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1872 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਅਜਿਹੇ ਤੱਥ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸਬੂਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਤੱਥ ਨਾਲ ਖੁਦ ਨਜਿੱਠਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕੋਈ ਪਿਛਲੀ ਨੀਤੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਸੀ।

51. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਆਪਣੇ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਮੌਜੂਦਾ ਬੀਮਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੁਝ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਇਸ ਨੀਤੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਦੁਆਰਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਸਬੂਤ। ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਗੈਰ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਕਾਰਨ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਬੀਮਾਕ੍ਰਿਤ-ਮ੍ਰਿਤਕ ਕੋਲ ਸੀ

ਧੋਖਾਧੜੀ ਨਾਲ ਹੋਰ ਬੀਮਾ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨਾਲ ਮੌਜੂਦਾ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੀਮਾ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਲਈ, ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਧਾਰ ਜਾਂ ਤਰਕ ਦੇ ਸੀ।

52. ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 6.1 ਅਤੇ 6.2 ਵਿੱਚ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਵਿਰੋਧੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧਾਰ' ਤੇ ਸਾਡੀ ਪਿਛਲੀ ਚਰਚਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਦਾਰਥਕ ਤੱਥ ਨੂੰ ਦਬਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ।

53. ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐੱਨਸੀਡੀਆਰਸੀ ਦੁਆਰਾ 2019 ਦੀ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1268 ਵਿੱਚ 22.07.2019 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬਦੇਹ ਕੰਪਨੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਦੋਵੇਂ ਪਾਲਿਸੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬੀਮਾ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਰਕਮ 5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਹੈ। 7,50,000/- ਅਤੇ ਰੁ. 9,60,000/-, ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਅਸਲ ਵਸੂਲੀ ਤੱਕ 7% ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਦੀ ਦਰ ਨਾਲ ਵਿਆਜ ਦੇ ਨਾਲ।

54. ਅਪੀਲ ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ।

55. ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਸਹਿਣ ਕਰਨਗੀਆਂ।

ਸਿਰਲੇਖ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇਃ ਅੰਕਿਤ ਗਿਆਨ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾਃ
ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler